

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 64/06-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 1. marca 2006 predbežne prerokoval sťažnosť prof. Dr. O. H., Spolková republika Nemecko, zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov č. 3, 5 a 8, práva na rešpektovanie jeho súkromného a rodinného života podľa čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina vo veci sp. zn. 6 Nc 444/58, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť prof. Dr. O. H. **o d m i e t a** ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. septembra 2005 doručená sťažnosť prof. Dr. O. H., Spolková republika Nemecko (ďalej len

„sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v znení protokolov č. 3, 5 a 8, práva na rešpektovanie jeho súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru a základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) vo veci sp. zn. 6 Nc 444/58.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že 13. augusta 1958 bol na vtedajšom Ľudovom súde v Žiline (ďalej len „ľudový súd“) spísaný návrh na začatie konania do zápisnice. Manželia MUDr. J. H. a V. H. žiadali o osvojenie v tom čase maloletého O. K. (sťažovateľa), narodeného z rodičov nebohého J. K. a vdovy D. K., domácej, bývajúcej v B., v okrese V.

Ďalej uviedol, že jeho matka dala žiadateľom ako svojmu bratovi a jeho manželke súhlas na osvojenie a tento súhlas dala aj do zápisnice Ľudového súdu vo Valašskom Meziříčí 29. júla 1958.

Uznesením sp. zn. 6 Nc 444/58 z 27. augusta 1958 rozhodol ľudový súd tak, že maloletý O. K. je od právoplatnosti uznesenia osvojencom MUDr. J. H. a jeho manželky V. H. a priezviskom osvojenca podľa tohto uznesenia je H.

Podľa tvrdenia sťažovateľa na predmetnom uznesení, ktoré je založené na okresnom súde, nie je vyznačená právoplatnosť tohto rozhodnutia.

Uznesením sp. zn. 6 Nc 444/58 z 20. decembra 1961 okresný súd rozhodol o doplnení rozhodnutia ľudového súdu sp. zn. 6 Nc 444/58 z 27. augusta 1958 tak, že osvojiteľ MUDr. J. H. a osvojiteľka V. H. budú zapísaní v matrike ako rodičia maloletého O. K. Podľa poučenia proti tomuto uzneseniu bolo možné podať sťažnosť do 15 dní odo dňa jeho doručenia.

Podľa tvrdenia sťažovateľa na predmetnom uznesení, jeho rovnopise, ktorý má sťažovateľ k dispozícii, je vyznačená právoplatnosť 22. decembra 1961.

Ako uviedol ďalej sťažovateľ, jeho matka D. K. sa listom zo 14. februára 2003 obrátila na okresný súd so žiadosťou o zaslanie rozhodnutia z 27. augusta 1958 poukazujúc na skutočnosť, že v konaní vedenom na bývalom ľudovom súde bola v súlade s vtedy platnými predpismi upravujúcimi konanie o osvojení účastníčkou konania, pričom jej rozhodnutie z 27. augusta 1958 sp. zn. 6 Nc 444/58 nikdy nebolo doručené.

Okresný súd po niekoľkých urgenciách zo strany matky sťažovateľa jej nakoniec listom z 10. októbra 2003 sp. zn. 15 Pos 5/03 zaslal fotokópiu oboch rozhodnutí vo veci sp. zn. 6 Nc 444/58, pretože v spise sa nachádzajú len originály rozhodnutí. V liste súd uviedol, že aj keď na rozhodnutí č. k. 6 Nc 444/58-10 z 27. augusta 1958 nie je vyznačená právoplatnosť, je zrejmé, že bolo zaslané Mestskému národnému výboru H., pretože bez toho by nebolo možné po následnom rozhodnutí č. k. 6 Nc 444/58-15 vystaviť nový rodný list osvojenca.

Podaním zo 16. novembra 2003 žiadala D. K. konanie vo veci sp. zn. 6 Nc 444/58 zastaviť. Oznámila súdu, že osvojiteľia zomreli, a predložila o tom listinné dôkazy. Poukázala na to, že účastníčkou konania o osvojení bola aj ona ako matka osvojenca, pričom jej rozhodnutie nebolo doručené až do 23. októbra 2003. V tejto súvislosti namietala, že pre nedoručenie rozhodnutia o osvojení toto nikdy nemohlo nadobudnúť právoplatnosť, a preto žiadala konanie zastaviť.

Okresný súd listom sp. zn. 15 Pos 5/03 z 5. mája 2004 zaslal právnej zástupkyňi D. K. rozhodnutie ľudového súdu sp. zn. 6 Nc 444/58 z 27. augusta 1958 s vyznačenou právoplatnosťou, ktoré bolo vyžiadané z Mestského úradu H., matriky.

Na základe uvedeného podľa názoru sťažovateľa nepochybne v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 6 Nc 444/58 dochádza k zbytočným priet'ahom v konaní a konanie trvá neprimerane dlho, čo znamená porušenie jeho základného práva zakotveného

v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Okrem toho podľa neho postup súdu, keď bez dôvodu nevykonáva v konaní úkony v súlade s ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku, je zásahom do jeho práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru a základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy.

Sťažovateľ namieta, že zápis v matrike narodení, v ktorej je vedené jeho narodenie, bol vykonaný na základe rozhodnutia sp. zn. 6 Nc 444/58 bývalého ľudového súdu z 27. augusta 1958 a na základe rozhodnutia okresného súdu sp. zn. 6 Nc 444/58 z 20. decembra 1961, pričom rozhodnutie z 27. augusta 1958 nenadobudlo právoplatnosť a právoplatnosť vyznačená na rozhodnutí z 20. decembra 1961 je sporná. Preto nepovažuje konanie o osvojenie dosiaľ za právoplatne ukončené. Podľa sťažovateľa je povinnosťou okresného súdu vydať rozhodnutie o zastavení konania o osvojení. Okresný súd podľa neho napriek skutočnosti, že sú mu dôvody na zastavenie konania známe, v konaní nevykonal žiadny úkon, čím spôsobuje prieťahy a predlžuje tým bezdôvodne stav sťažovateľovej právnej neistoty. Bez právoplatného rozhodnutia okresného súdu o zastavení konania podľa neho nemôže dôjsť k náprave – k oprave zápisov v rodnej matrike, v ktorej je sťažovateľ vedený, a teda k tomu, aby ako rodičia sťažovateľa boli vedení jeho skutoční biologickí rodičia.

Sťažovateľ v tejto súvislosti žiada, aby ústavný súd deklaroval porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v znení protokolov č. 3, 5 a 8, práva na rešpektovanie jeho súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru a základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu vo veci sp. zn. 6 Nc 444/58, prikázal okresnému súdu konať vo veci vedenej pod sp. zn. 6 Nc 444/58 bez prieťahov a zaviazal okresný súd nahradiť všetky trovy tohto konania.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti je sťažovateľom namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj práva na rešpektovanie jeho súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru a základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, ktorého sa mal dopustiť okresný súd v konaní o osvojení vedenom pod sp. zn. 6 Nc 444/58.

Ústavný súd si už v rámci predbežného prerokovania návrhu vyžiadal od okresného súdu príslušný súdny spis aj s vyjadrením súdu k opodstatnenosti námietok voči označenému súdnemu konaniu.

Na základe sťažnosti sťažovateľa a k nej pripojeného spisového materiálu, ako aj spisového materiálu zaslaného okresným súdom možno skutkový stav veci zhrnúť nasledovne:

Zo spisu zaslaného okresným súdom, vedeného pod sp. zn. 6 Nc 444/58 vyplýva, že vtedajší ľudový súd rozhodol uznesením sp. zn. 6 Nc 444/58 z 27. augusta 1958, že maloletý O. K. sa právoplatnosťou tohto uznesenia stáva osvojencom MUDr. J. H. a jeho manželky V. H. a priezviskom tohto osvojenca je meno H.

Z odôvodnenia predmetného uznesenia ľudového súdu je zrejmé, že konanie o osvojení maloletého bolo začaté na žiadosť MUDr. J. H. a jeho manželky V. H. Títo boli bezdetní manželia a, ako uvádzali v žiadosti, maloletý už nemal otca, jeho matka D. K. ako sestra žiadateľa sa starala ešte o ďalších dvoch synov. Oni si maloletého obľúbili, pretože v tom čase už bol v ich opatere a výchove vyše dvoch mesiacov. Súd vychádzajúc zo správy kolízneho opatrovníka OSM v Ž., výsluchu žiadateľov zistil, že u týchto budú pre maloletého vytvorené všetky podmienky dobrej výchovy a aj ostatnej starostlivosti, čo je na prospech maloletého. Pritom súd bral do úvahy aj skutočnosť, že žiadatelia boli zamestnaní, mali dobrý príjem a viedli príkladný manželský život.

Z odôvodnenia uznesenia ľudového súdu tiež vyplynulo, že s osvojením matka maloletého súhlasila, keď bola vypočutá Ľudovým súdom vo Valašskom Meziříčí 29. júla 1958. Taktiež vypočutím samotného osvojenca súd zistil, že osvojenie bude na prospech maloletého, a preto dal na osvojenie súhlas.

V uvedenej právnej veci ďalej už okresný súd uznesením č. k. 6 Nc 444/58-15 z 20. decembra 1961 doplnil rozhodnutie ľudového súdu sp. zn. 6 Nc 444/58 z 27. augusta 1958 tak, že osvojiteľ MUDr. J. H. a osvojiteľka V. H. budú zapísaní v matrike ako rodičia maloletého O. K. Aj v súvislosti s týmto rozhodnutím okresný súd overoval a potvrdil skutočnosť, že osvojitelia majú k maloletému hlboký citový vzťah, riadne sa starajú o jeho duševný a citový vývoj, ako aj o hmotné zabezpečenie. Rovnaký vzťah súd zistil aj u maloletého k svojim osvojiteľom.

O tom, že k zápisu vyššie uvedenej skutočnosti (osvojenia sťažovateľa) do matriky došlo, svedčia listinné doklady vyžiadané okresným súdom z Mestského úradu H. Z nich ústavný súd zistil, že na uznesení ľudového súdu sp. zn. 6 Nc 444/58 z 27. augusta 1958 je týmto súdom vyznačená právoplatnosť dňom 26. septembra 1958. Rovnako je vyznačená právoplatnosť aj na uznesení okresného súdu č. k. 6 Nc 444/58-15 z 20. decembra 1961, a to dňom 22. decembra 1961.

Z úradného záznamu vo veci konajúceho sudcu Mgr. H. osobným dopytom na archívára okresného súdu ústavný súd zistil, že bol prešetrovaný register vecí za rok 1958, a to všeobecný register (Pnt, Nt, No), v ktorom pod číslom 444 bol vykonaný zápis osvojenia sťažovateľa osvojiteľmi MUDr. J. H. a jeho manželkou V. H.

Doručenie rozhodnutí súdom nie je možné potvrdiť ani vylúčiť, pretože pri skartácii spisu boli z neho vylúčené všetky doklady vrátane doručeníek pre účastníkov (v spise ostali len rozhodnutia súdu). Je však nesporné, že na obidvoch rozhodnutiach všeobecných súdov bola vyznačená právoplatnosť a právny vzťah vyplývajúci z osvojenia trval u sťažovateľa neprerušene až do smrti obidvoch osvojiteľov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (napr. IV. ÚS 59/03, I. ÚS 167/03).

Z uvedeného vyplýva, že ústavný súd pri skúmaní porušenia základného práva na konanie bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy zohľadňuje aj to, či u sťažovateľa objektívne ide o odstránenie stavu právnej neistoty v jeho veci, pretože len v takom prípade možno uvažovať o porušení tohto základného práva (IV. ÚS 226/04).

Základnou charakteristickou črtou osvojenia ako najdokonalejšej formy náhradnej rodinnej výchovy je vznik rodinnoprávneho vzťahu medzi osvojencom a osvojiteľom. Medzi osvojiteľmi a osvojenými sa vytvára taký pomer, aký je medzi rodičmi a deťmi,

pričom osvojiteľa nadobúdajú práva a povinnosti rodičov pri výchove osvojených detí. Tým sa vytvárajú reálne predpoklady a podmienky na to, aby osvojením vznikol trvalý vzťah medzi osvojiteľom a osvojencom, sprevádzaný spoločenskými a súčasne aj citovými vzťahmi medzi nimi, ako je to v prirodzenej rodine.

Ústavný súd konštatuje, že v okolnostiach prípadu možno presvedčivo vyvodit' skutočný záujem osvojiteľov o maloletého a že teda ich záujem bol skutočný, a nie iba predstieraný a formálny, prípadne motivovaný inými dôvodmi nezlučiteľnými s riadnym rodičovstvom. Kladný a citový vzťah voči osvojiteľom prejavoval aj sťažovateľ, a to tak v čase rozhodnutia o osvojení, ako aj počas života osvojiteľov, pričom ani z obsahu sťažnosti, ani z iných písomností nebol preukázaný a ani sám sťažovateľ netvrdí opak.

Bývalý ľudový súd posúdiac splnenie hmotnoprávnych podmienok pre osvojenie maloletého o tomto rozhodol (deklaroval zhodný súhlas účastníkov) a následne rozhodnutia zaslal príslušnej matrike za účelom vyznačenia tejto skutočnosti v knihe narodení, čo aj tento orgán vykonal na základe rozhodnutí súdov, na ktorých boli vyznačené právoplatnosti.

Je nesporné, že biologická matka sťažovateľa dala súhlas na osvojenie svojho dieťaťa, po zápise osvojiteľov v matrike namiesto rodičov už neplnila ani vyživovaciu povinnosť voči nemu, pretože táto jej zanikla v súlade s § 69a zákona č. 265/1949 Sb. o rodinnom práve. Osvojenie bolo jednoznačne na prospech sťažovateľa, pretože osvojiteľa mu poskytovali starostlivosť nielen po stránke citovej, ale aj materiálnej.

V súvislosti s posudzovaním vierohodnosti namietaného (ne)vyznačenia právoplatnosti rozhodnutí všeobecných súdov ústavný súd vychádza z ustanovenia § 134 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého listiny vydané súdmi Slovenskej republiky alebo inými štátnymi orgánmi v medziach ich právomoci, ako aj listiny, ktoré sú osobitnými predpismi vyhlásené za verejné, potvrdzujú, že ide o nariadenie alebo vyhlásenie orgánu, ktorý listinu vydal, a ak nie je dokázaný opak, i pravdivosť toho, čo sa v nich osvedčuje alebo potvrdzuje.

Na základe vyššie uvedených zistení ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľovi nešlo uplatnením nároku na ochranu jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru o odstránenie stavu právnej neistoty, pretože k nemu v skutočnosti došlo (naplnením účelu osvojenia), ale len o uplatnenie formalistického prístupu k právoplatnému skončeniu konania o osvojení, navyše až po 47 rokoch od osvojenia a po mnohých rokoch po smrti osvojiteľov.

Rovnako z uvedeného možno vyvodiť, že konanie o sťažnosti sťažovateľa nie je spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorú ústavný súd poskytuje vo vzťahu k právu na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru a základnému právu na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy. Ústavný súd nezistil a sťažovateľ sa ani nepokúsil preukázať, v čom spočíval negatívny zásah do jeho súkromného a rodinného života postupom okresného súdu v konaní o osvojení.

Preto je sťažnosť sťažovateľa zjavne neopodstatnená (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde). Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti sa už ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa na ochranu ústavnosti nezaoberal.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. marca 2006